

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Упровадження компетентнісного підходу забезпечує посилення прикладного характеру освітнього процесу, що уможлиблює використання теоретичних знань як інструментального засобу пояснення явищ і розв'язання проблем, застосування досвіду успішних дій у конкретних ситуаціях, переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі.

Як свідчить аналіз літератури з проблеми дослідження (З. Бакум, Н. Бондаренко, Н. Голуб, Н. Дика, О. Караман, С. Караман, В. Новосьолова, Л. Попова та ін.), предметні і ключові компетентності учнів – це не обсяг здобутих знань, хоча знання мають винятково важливе значення і є складником компетентності, це не відомості з підручників, словників, інтернетних джерел, що розширюють і поглиблюють межі програми, і навіть не вміння застосовувати ці знання; це особлива особистісна якість, що є результатом саморозвитку, самовдосконалення учня за допомогою вмілого наставника – учителя, майстра своєї справи. На відміну від знанневого досвіду, компетентність не можна передати іншому в готовому вигляді, кожен учень самостійно здобуває власну компетентність. Це зумовлює докорінні зміни на рівні змісту навчання, організації освітнього процесу, а також максимальне врахування особистісних характеристик його суб'єктів.

До ключових компетентностей належать такі: спілкування державною мовою (СДМ), вміння вчитися впродовж життя (УВВЖ), математичну компетентність (МК), компетентності у природничих науках і технологіях (КПНТ), інформаційно-комунікаційна компетентність (ІКК), підприємницька компетентність (ПК), здоров'язбережувальна (ЗЗК), соціальна і громадянська компетентності (СГК), загальнокультурна (ЗКК). У спеціальній літературі докладно описано їх зміст і структуру, запропоновано шляхи формування їх. Сформованість означених компетентностей має забезпечити учням комфортне існування в соціумі. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання

як цілісного, так і сегментарного (у межах окремих предметів) формування їх. Для цього потребують узгодження й координації дії всіх учителів-предметників, виокремлення тих векторів, що зможуть об'єднати зусилля педагогів задля формування в учнів ключових компетентностей.

У результаті вивчення змісту міжнародних освітніх документів, змісту чинних шкільних програм доходимо висновку, що процес формування ключових компетентностей учнів може бути скоординованим у чотирьох вимірах – особистісному, соціальному, діяльнісному, когнітивному.

Особистісний вимір зумовлює врахування розробниками стандартів, укладачами програм, учителями-предметниками типологічних характеристик учнів, що забезпечить підвищення особистісного потенціалу кожного з них, вироблення індивідуальної освітньої траєкторії, усвідомлення навчання як провідного засобу самореалізації, саморозвитку, адже кожен учень повинен уміти визначати мету й завдання самонавчання та успішно реалізовувати їх.

Когнітивний вимір забезпечує формування інтелектуально розвиненої особистості шляхом засвоєння програмових знань з предмета, формування критичного мислення, креативності, вміння навчатися впродовж життя.

Діяльнісний вимір передбачає застосування здобутих учнями знань у різних навчальних і життєвих ситуаціях, що потребують нетрадиційного розв'язання, водночас сприяють оволодінню конкретним практичним досвідом, мають особисту й соціальну значущість.

Соціальний вимір зумовлює таку побудову освітнього процесу, яка сприяла б формуванню в учнів активної громадянської позиції, вміння жити в сучасному полікультурному світі, готовності протистояти соціальним викликам.

Ієрархія означених вимірів є динамічною й може змінюватися під впливом багатьох як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників.

Література

Reimagining Life Skills and Citizenship Education in the Middle East and North Africa. A Four-Dimensional and Systems Approach to 21st Century Skills. Conceptual and Programmatic Framework. Executive summary. United Nations Children's Fund. www.lsce-mena.org